

Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği: Ergenler için geçerlilik ve güvenilirlik çalışması*

Bülent Baki TELEF¹

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeğinin (OOYÖ) ergenler için psikometrik özelliklerini incelemektir. **Yöntem:** Araştırma İzmir ilinde farklı lise ve ilköğretim okullarından 364 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrencilerin 213'ü (%58.5) kız, 151'i (%41.5) erkektir. Ölçeğin yapı geçerliliği, açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri kullanılarak incelenmiştir. Ölçeğin ölçüt bağlantılı geçerliliğini saptamak için Yaşam Doyumu Ölçeği, Yaşam Yönelimi Testi ve UCLA Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine bakmak için Cronbach alfa katsayısı ve test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Madde analizi kapsamında madde toplam puan korelasyonuna ve %27'lik alt-üst grupların madde ortalama puanları arasındaki farklara bakılmıştır. **Sonuç:** Açılımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçek özgün formunda ve üniversite öğrencileri ile yapılan uyarlama çalışmasında olduğu gibi iki faktörden oluşmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizine göre ölçeğin uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin ölçüt bağlantılı geçerliliği çalışması için yapılan korelasyon analizi sonucunda anlamlı ilişkiler bulunmuştur. OOYÖ'nün Cronbach alfa katsayısına ve test-tekrar test sonucuna bakıldığında ölçeğin güvenilir olduğu görülmektedir. **Tartışma:** OOYÖ'nün ergenlerin yaşamış olduğu olumlu ve olumsuz duyguları geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğü söylenebilir. (Anadolu Psikiyatri Derg 2013; 14:62-68)

Anahtar sözcükler: Ergenlik, iyi oluş, olumlu duygu, olumsuz duygu

The Scale of Positive and Negative Experience: a validity and reliability study for adolescents

ABSTRACT

Objective: The purpose of this study is to examine the psychometric properties of the Scale of Positive and Negative Experience for adolescences. **Methods:** This study was conducted with 364 students from several elementary and high schools in İzmir. 151 (%41,5) of these students were male and 213 (%58,5) were female. The construct validity of the scale was studied by exploratory and confirmatory factor analysis. In order to evaluate criteria-dependent validity of the scale, Satisfaction with Life Scale, Life Orientation Test, and UCLA Loneliness Scale were used. To measure the reliability of the scale Cronbach alpha coefficient and test-retest methods were used. In item analysis, the differences between item total correlation and %27 percent of top and bottom groups' average points were examined. **Result:** After exploratory factor analysis it was observed that it consists of two factors like the original and the adapted Turkish form which was carried out with university students. Confirmatory factor analysis indicates that the fit indexes are at acceptable level. The correlation analysis study for criteria-dependent validity study of the scale had revealed that there were meaningful relationships. When we look at the Cronbach alpha coefficient and test-retest scores of the Scale of Positive and

¹ Bu makalenin bir bölümü IV. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde (4-7 Mayıs 2012) sunulmuştur.

¹ Yrd.Doç.Dr. Bülent Baki TELEF, Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, Çanakkale, Türkiye

Yazışma adresi / Address for correspondence:

Yrd.Doç.Dr. Bülent Baki TELEF, Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilimleri Bölümü, Çanakkale, Türkiye

E-mail: bakitelefe@gmail.com

Geliş tarihi: 10.02.2012, **Kabul tarihi:** 13.09.2012 **doi:** 10.5455/apd.36692

Negative Experience, it can be said that the scale is reliable. Discussion: It can be said that the Scale of Positive and Negative Experience is a valid and reliable scale that can measure positive and negative emotions of the adolescents. (Anatolian Journal of Psychiatry 2013; 14:62-68)

Key words: adolescents, well-being, positive emotion, negative emotion

GİRİŞ

Öznel iyi oluş olarak bilinen mutluluk, insandan insana farklılık göstermektedir. Yıllardan beri sosyal bilimciler bu farklılıkları açıklamaya çalışmışlardır.¹ Öznel iyi oluşun üç temel ögesi vardır: Doyum, memnun edici duygular ve düşük düzeyde memnun edici olmayan duygular.² Duygu sistemi pozitif ve negatif duygulardan oluşmaktadır.³ Mausbach ve arkadaşları davranışsal yapıların (aktivitelere katılma, sosyal aktivitelerde bulunma) pozitif duygular ile bilişsel yapıların (çaresizlik, kendini suçlama ve olumsuz değerlendirmeler) negatif duygular ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.⁴ Cheng'e göre iyi oluş değerlendirmeleri üzerinde olumlu duyguların rolü olumsuz duygulardan daha etkilidir.⁵ Mutlu ergenin olumsuz duygulardan daha çok olumlu duyguları yaşadığı ve yaşamından doyum aldığı varsayılır.³⁻⁶ Fakat araştırmalarda özellikle olumsuz duyguların gençlerde yaşlılara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.^{1,7-9} Olumlu ve olumsuz duygulardaki cinsiyet farkı incelendiğinde, kızların erkeklere göre daha fazla olumsuz duygu yaşadığı saptanmıştır.^{7,8,10,11} Erkek ergenlerin negatif duyguları yönetme yeterliliği,^{12,13} kızların ise pozitif duyguları yönetme yeterliliği daha yüksektir.¹² Ergen kızların hem negatif, hem de pozitif duygularının; ergen erkeklerin ise pozitif duygularının beden imgesinin önemli bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır.¹⁴ Leue ve Lange pozitif ve negatif duyguların ruhsal bozuklukları yordamada potansiyel olarak kullanılabilirliğini belirtmişlerdir.¹⁵ Pozitif duygular düşük kortizol, düşük kalp atış oranı, azalmış stres tepkileri,^{16,17} düşük hastalık oranı, azalan belirtiler ve ağrı ile ilişkili bulunmuştur.¹⁸ Yüksek olumlu duygular yaşayan ergenlerin yüksek ruhsal iyi oluşa sahip oldukları görülmüştür.⁶ Artan olumsuz duyguların riskli davranışın olumsuz sonuçlarına bağlı olma olasılığı vardır.¹⁹ Pozitif ve negatif duyguları yönetme yeterliliği ergenin ailesi ve akranları ile olan ilişkilerini yönetme öz-yeterliliğine olumlu katkıda bulunmaktadır.¹² Ergenlerde pozitif duygular sigara içme davranışını azaltırken, negatif duygular sigara içme davranışını artırmaktadır. Sigara içme davranışı olumsuz duygular ile önemli derecede ilişkilidir.²⁰ Reich ve arkadaşlarına göre insanın öğrenme ve anımsama

sürecini daha iyi anlamak, daha güçlü psikoterapi modelleri ortaya koymak, esnekliği artırmak ve strese yönelik incinirliği azaltacak yöntemleri açıkça konuşmak istiyorsak, olumlu ve olumsuz duyguların doğasını bilmemiz gerekmektedir.²¹

Olumlu ve olumsuz duyguları ölçmek için en yaygın kullanılan ölçekler Bradburn's Duygu Denge Ölçeği,²² Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PANAS)²³ ve son zamanlarda Diener ve arkadaşları tarafından geliştirilen Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeğidir.^{24,25} Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği (OOYÖ) altı olumlu ve altı olumsuz yaşantıyı değerlendirmek için geliştirilmiş kısa bir ölçektir. Ölçek, birçok ölçme aracının odaklanmış olduğu kişiyi memnun eden ve memnun etmeyen duyguları değerlendirmenin yanında; ilgi, akış, pozitif sorumluluk ve fiziksel memnuniyet gibi diğer durumları da ölçmektedir. Ölçeğin üniversite öğrencileri ile Türkçeye uyarlama çalışması Telef²⁶ tarafından yapılmıştır. Ölçeğin geçerliği açılımlı, doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt bağlantılı geçerliği yöntemleri ile incelenmiştir. Güvenirlilik analizi için Cronbach alfa katsayısı ve test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca madde analizi yapılmış ve %27'lik alt-üst grup farkı incelenmiştir. Açılımlı faktör analizi sonunda ölçeğin iki faktörden oluştuğu ve olumlu yaşantı boyutunun, varyansın %33.31'ini, olumsuz yaşantı boyutunun varyansın %26.70'ini açıkladığı saptanmıştır. Ölçek maddelerinin faktör yükleri 0.60-0.86 arasında hesaplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)=0.07, Standardized Root Mean Residual (SRMR)=0.04, Goodness of Fit Index (GFI)=0.93, Normed Fit Index (NFI)=0.96, Relative Fit Index (RFI)=0.95, Comparative Fit Index (CFI)=0.97 ve Incremental Fit Index (IFI)=0.97 olarak bulunmuştur. Ölçeğin, ölçüt bağlantılı geçerliği çalışması sonucunda olumlu yaşantı boyutu ile pozitif duygu durum boyutu arasında 0.48 ve olumsuz yaşantı boyutu ile negatif duygu durum boyutu arasında 0.88 düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişkiler görülmüştür. Ayrıca olumlu yaşantı boyutu ile yaşam doyumunu arasında 0.43 ve Yaşam Yönelimi Testi arasında 0.45; olumsuz yaşantı boyutu ile yaşam doyumunu arasında -0.38 ve Yaşam Yönelimi Testi arasında -0.37

düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasından elde edilen Cronbach alfa katsayısı olumlu yaşantı boyutu için 0.88 ve olumsuz yaşantı boyutu için 0.83 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar test sonucuna göre olumlu yaşantı boyutunun birinci ve ikinci uygulaması arasında $r=0.86$ ($p<0.001$) ve olumsuz yaşantı boyutunun birinci ve ikinci uygulaması arasında $r=0.85$ ($p<0.001$) düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. OYO'nun madde toplam korelasyonlarının 0.35-0.77 arasında değişiklik gösterdiği ve t değerlerinin anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.001$). OYO'nun her maddesi 1-5 arasında puanlanmakta (1) "Çok nadir veya hiçbir zaman" ve (5) "Çok sık veya her zaman" şeklinde ifade edilmektedir. Ölçek bağımsız veya ayrı iki tip duyguyu ölçtüğünden dolayı ayrı ayrı puanlanır. Toplam olumlu ve olumsuz puanlar 6 ile 30 arasında değişmektedir.

Bu araştırmanın amacı, olumlu ve olumsuz yaşantıları ölçmek için Diener ve arkadaşları^{24,25} tarafından geliştirilen ve Telef²⁶ tarafından üniversite öğrencileri ile uyarlama çalışması yapılan Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği'nin, ergenlerden oluşan bir örnekleme geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmaktır. Ölçeğin ergenlerin olumlu ve olumsuz duygularını belirlemeye yönelik yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Çalışma grubu

Araştırmanın katılımcılarını, İzmir ilinde üç farklı lise ve iki ilköğretim okulundan 115'i ilköğretim ikinci kademe, 249'u lise olmak üzere 364 ergen oluşturmaktadır. Ergenlerin 213'ü (%58.5) kız, 151'i (%41.5) erkektir. Ergenlerin 38'i (%10.4) 6. sınıf, 34'ü (%9.3) 7. sınıf, 43'ü (%11.8) 8. sınıf, 126'sı (%34.6) 9. sınıf, 23'ü (%6.3) 10. sınıf, 56'sı (%15.4) 11. sınıf, 44'ü (%12.2) 12. sınıf öğrencisidir.

Veri toplama araçları

Araştırmanın verilerini toplamak için Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği, Yaşam Yönelimi Testi, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ): Diener ve arkadaşları tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği,²⁷ Köker tarafından Türkçeye uyar-

lanmıştır.²⁸ Ölçek 'hiç uygun değil' (1) ile 'tamamıyla uygun' (7) arasında değişen Likert tipinde 5 maddeden oluşan bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçekten alınan puan, 5-35 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanın düşük olması yaşam doyumunun düşük olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir. Köker ergenler ile yaptığı geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında ölçeğin üç hafta arayla uygulanan test-tekrar test tutarlılık katsayısını $r=0.85$, madde-test korelasyonlarının $r=0.71-0.80$ arasında olduğunu belirlemiştir.²⁸ Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.76 olarak bulunmuştur. Yetim, Cronbach alfa katsayısını 0.86 olarak bulmuştur.²⁹

Yaşam Yönelimi Testi (YYT-İyimserlik Ölçeği): YYT, Scheiver ve Carver tarafından geliştirilmiştir.³⁰ Ölçek 12 maddeden oluşmaktadır. Maddelerden dördü yaşama olumlu (iyimser) bakış açısını, dördü olumsuz (kötümser) bakış açısını yansıtmakta, diğer dört madde dolgu görevi yapmaktadır. Maddeler beş basamaklı ölçekler üzerinden değerlendirilmekte ve işaretlenen seçeneklerin sayısal değerleri toplanarak bir puan elde edilmektedir. Seçenekler, '0-kesinlikle katılmıyorum', '1-katılmıyorum', '2-kararsızım', '3-katılıyorum' ve '4-kesinlikle katılıyorum' biçimindedir. Testten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 32'dir. Yüksek puanlar yaşama olumlu bakış açısını (iyimserliği); düşük puanlar ise olumsuz (kötümser) bakış açısını yansıtmaktadır. Yaşam Yönelimi Testi'nin Türkçeye uyarlaması Aydın ve Tezer tarafından yapılmıştır.³¹ Ölçeğin Türkçe formunun rapor edilen iç tutarlık katsayısı 0.72; dört hafta süreli test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.77'dir. Ölçeğin geçerliliği Beck Depresyon Ölçeği ile korelasyonuna bakılarak incelemiş ve korelasyon katsayısı 0.56 olarak bulunmuştur. Cenk, ergenlerle yaptığı çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısını 0.64-0.68 arasında bulmuştur.³²

UCLA Yalnızlık Ölçeği (UCLA-YÖ): UCLA-YÖ, Russel ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş,³³ Türkçeye uyarlama çalışması Yaparel³⁴ ve Demir³⁵ tarafından yapılmıştır. Bireyin genel yalnızlık düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilen UCLA-YÖ, 10'u düz, 10'u ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçeğin her maddesinde sosyal ilişkilerle ilgili duygu veya düşünce belirten bir durum sunulmakta ve bireylerden bu durumu hangi sıklıkta yaşadıklarını dörtlü (Likert tipi) ölçek üzerinde belirtmeleri istenmektedir. Bireyin tüm maddelerden aldığı puanlar toplanarak, her birey için bir toplam

ölçek puanı elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan 20'dir. Yüksek puan, yalnızlığın daha yoğun yaşandığının göstergesi olarak kabul edilmektedir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan UCLA-YÖ'nün güvenilirlik çalışmalarından 0.86-0.96 arasında güvenilirlik katsayıları elde edilmiştir. UCLA-YÖ ile Beck Depresyon Ölçeği arasında 0.77; UCLA-YÖ ile Çok Yönlü Depresyon Ölçeği arasında 0.82'lik bir korelasyon bulunmuştur. Ergenlerle yapılan güvenilirlik çalışmalarında Cronbach alfa katsayısını Yıldırım 0.92,³⁶ Panca³⁷ 0.87 olarak bulmuştur.

Veri toplama süreci ve verilerin analizi

Ölçeğin özellikle ilköğretim ikinci kademe öğrencileri tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını belirlemek amacıyla 6. ve 7. sınıflardan oluşan iki grup ile bir deneme uygulaması yapılmıştır. Uygulama sonucunda 'nahos' sözcüğünün öğrenciler tarafından anlaşılmadığı görülmüştür. Uzman görüşü alınarak 'nahos' ile aynı anlama gelen 'hoş olmayan' anlatımı kullanılmıştır. Okul yönetimlerinden ölçeklerin uygulamaları ile ilgili izin alındıktan sonra, hazırlanmış olan ölçekler uygun görülen saatlerde öğrencilere uygulanmıştır. Ölçeğin geçerliliği açımlayıcı, doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt bağlantılı geçerliliği ile belirlenmiştir. Güvenilirlik analizi için Cronbach alfa katsayısı ve test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca madde analizi yapılmış ve %27'lik alt-üst grup farkı incelenmiştir. Araştırmanın verileri SPSS 10 ve LISREL 8.7 programları ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Yapı geçerliliği

Yapı geçerliliği testin ölçmeyi amaçladığı özelliği doğru ve tam olarak ölçebilme derecesidir.³⁸ OYO'nun yapı geçerliliği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Ölçeğin faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Spehericity testi ile incelenmiştir. KMO katsayısı 0.90 ve Barlett Spehericity testi sonucunun ($\chi^2=1408.67$, $p<0.000$) istatistiksel olarak anlamlı bulunması verilerin faktör analizini yapmak için uygun olduğunu göstermektedir.

Açımlayıcı faktör analizi: Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin iki faktörden oluştuğu görülmüştür. Olumlu yaşantı boyutunun varyansın %28.91'ini, olumsuz yaşantı boyutunun %22.41'ini açıkladığı saptanmıştır. İki faktörün

ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyansın %51.32'i olduğu görülmektedir. Ölçek maddelerinin açıkladıkları ortak varyans 0.31-0.64 arasında değişmektedir. Ölçeğin birinci faktöründe yer alan maddelerinin faktör yükleri 0.68-0.76 arasında ve ikinci faktörde 0.54-0.75 arasında değişmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Açımlayıcı faktör analizi sonuçları

Maddeler	Faktör ortak varyansı	Faktör yük değeri	Faktör 1	Faktör 2
1 Olumlu	0.53	0.68		
3 İyi	0.55	0.71		
5 Hoş	0.55	0.71		
7 Mutlu	0.64	0.76		
10 Neşeli	0.50	0.73		
12 Memnun	0.41	0.68		
2 Olumsuz	0.62			0.66
4 Kötü	0.50			0.75
6 Hoş olmayan	0.41			0.54
8 Üzgün	0.57			0.65
9 Korkmuş	0.31			0.64
11 Kızgın	0.54			0.54

Doğrulayıcı faktör analizi: Doğrulayıcı faktör analizi sonunda uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde, χ^2 değerinin serbestlik derecesine oranının 1.80 (95, 15/53=1.80) olduğu görülmüştür. χ^2 değerinin serbestlik derecesine oranının 3'ün altında olması modelin iyi bir model olduğunu ve mükemmel uyuma karşılık geldiğini gösterir. Modele ilişkin diğer uyum indeksleri incelendiğinde, RMSEA=0.04, RMSR=0.03 olduğu görülmektedir. GFI=0.96, NFI=0.97, RFI=0.96, CFI=0.99 ve IFI=0.99 olarak saptanmıştır.

Ölçüt bağlantılı geçerliliği: Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliliğini belirlemek için YDÖ, YYT ve UCLA-YÖ kullanılmıştır. Ölçeğin ölçüt bağlantılı geçerliliği çalışması sonucunda olumlu yaşantı boyutu yalnızlık ile $r=-0.40$ düzeyinde negatif yönde, olumsuz yaşantı boyutu yalnızlık ile $r=0.22$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişkiler görülmüştür (Tablo 2). Ayrıca olumlu yaşantı boyutu yaşam doyumu ile $r=0.55$ ve yaşam yönelimi (iyimserlik) ile $r=0.42$; olumsuz yaşantı boyutu yaşam doyumu ile $r=-0.47$ ve yaşam yönelimi (iyimserlik) ile $r=-0.36$ düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Güvenilirlik çalışmaları

Ölçeğin güvenilirliği Cronbach alfa katsayısı,

Tablo 2. Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği ile Yalnızlık, Yaşam Yönelimi Testi ve Yaşam Doyumu Testleri arasındaki korelasyon katsayıları

Boyutlar	Yalnızlık	İyimserlik	Yaşam doyumu
Olumlu yaşantı	-0.40*	0.42*	0.55*
Olumsuz yaşantı	0.22*	-0.36*	-0.47*

* p<0.01

Tablo 3. Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeği'nin madde analizi sonuçları

Madde	Madde-toplam korelasyonu	t (alt%27-üst%27)
1 Olumlu	0.60	6.20*
2 Olumsuz	0.58	3.69*
3 İyi	0.62	7.04*
4 Kötü	0.48	5.10*
5 Hoş	0.55	10.24*
6 Hoş olmayan	0.48	2.84*
7 Mutlu	0.73	6.23*
8 Üzgün	0.54	2.95*
9 Korkmuş	0.36	7.20*
10 Neşeli	0.63	6.56*
11 Kızgın	0.38	5.01*
12 Memnun	0.61	6.67*

* p<0.001

test-tekerrar test yöntemleri ile incelenmiştir.

İç tutarlılık analizi: OYOÖ'nün güvenilirlik çalışmasında elde edilen Cronbach alfa katsayısı olumlu yaşantı boyutu için 0.84, olumsuz yaşantı boyutu için 0.75 olarak hesaplanmıştır.

Test-tekerrar test güvenilirliği: Ölçeğin zamana bağlı ne derece kararlı ölçümler verdiğini belirlemek için test-tekerrar test güvenilirliğine bakılmıştır. Ölçeğin test-tekerrar test güvenilirlik analizi 61'i ilköğretim ikinci kademe öğrencisi, 41'i lise öğrencisi olmak üzere 102 ergen ile iki hafta arayla yapılmıştır. Test-tekerrar test analizi sonucuna göre olumlu yaşantı boyutunun birinci ve ikinci uygulaması arasında $r=0.60$ ($p<0.001$) ve olumsuz yaşantı boyutunun birinci ve ikinci uygulaması arasında $r=0.63$ ($p<0.001$) düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

Madde analizi

OYOÖ'nün madde analizleri, madde toplam korelasyonlarına ve %27'lik üst-alt grup maddelerinin arasındaki farklara bakılarak incelenmiş-

tir. OYOÖ'nün madde-toplam korelasyonları ile alt %27 ve üst %27'lik grupların madde puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir. OYOÖ'nün madde toplam korelasyonlarının 0.36-0.67 arasında değiştiği ve t değerlerinin anlamlı ($p<0.001$) olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, OYOÖ'nün ilköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinden oluşan ergen grubu ile geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmaktır. Yapı geçerliliği kapsamında yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucundan ölçeğin iki faktörden oluştuğu görülmüştür. Bu bulgu Diener ve arkadaşları^{24,25} ölçeğin özgün formunda, Silva ve Caetano'nun³⁹ Portekiz uyarlaması ve Telefon²⁶ Türkiye'de üniversite öğrencileri ile yapılan uyarlama çalışmalarının sonucunda elde edilen bulgular ile tutarlılık göstermektedir. Ölçeğin maddelerinin faktör yükleri 0.54-0.76 arasında değişmektedir. Büyü-köztürk'e göre ölçeğin faktör yük değerlerinin 0.45 ve daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür.⁴⁰ Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda RMSEA ve RMSR'nin 5'ten küçük olması, GFI, NFI, RFI, CFI ve IFI indekslerinin 0.95 ve üzerinde olması mükemmel uyumu göstermektedir. Ölçeğin ölçüt bağlantılı geçerliliği incelendiğinde, olumlu yaşantı boyutu yalnızlık ile negatif, yaşam doyumu ve iyimserlik ile pozitif yönde; olumsuz yaşantı boyutu yalnızlık ile pozitif, yaşam doyumu ve iyimserlik ile negatif yönde anlamlı ilişkili bulunmuştur. OYOÖ'nün ölçüt bağlantılı geçerliliği sonuçlarına bakarak ergenlerin olumlu yaşantıları artıçça yalnızlıklarının azaldığı, iyimserliklerinin ve yaşam doyumlarının arttığı; olumsuz yaşantıları artıçça yalnızlıklarının arttığı, iyimserliklerinin ve yaşam doyumlarının azaldığı söylenebilir. Güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach alfa katsayısı olumlu yaşantı boyutu için 0.84, olumsuz

yaşantı boyutu için 0.75 olduğu görülmüştür. Araştırmacılar Cronbach alfa katsayısının 0.70 ve üzerinde olmasını ölçeğin güvenilir olduğunun göstergesi olarak değerlendirmektedir.^{38,40,41} İki hafta arayla yapılan test-tekrar test sonucuna göre, ölçeğin olumlu ve olumsuz duygu boyutlarının birinci ve ikinci uygulaması arasında pozitif ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür. OYO'nun madde toplam korelasyonlarının 0.30 ve daha yüksek; t değerlerinin ise anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar maddelerin benzer davranışları örneklediğini ve

testin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. OYO'nun ergenlerin yaşadığı olumlu ve olumsuz duyguları geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğü söylenebilir. Ölçek kuramsal araştırmalarda ve danışma sürecinde ergenlerin olumlu ve olumsuz duygularını ve iyi oluşlarını belirlemek için kullanılabilir. Ölçeğin ergenler ve üniversite örneklemleri ile geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Gelecekteki araştırmalarda çocuk ve klinik örneklem ile geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılabilir.

KAYNAKLAR

1. Mroczek DK, Kolarz CM. The effect of age on positive and negative affect: a developmental perspective on happiness. *J Pers Soc Psychol* 1998; 75:1333-1349.
2. Diener E, Suh E, Oishi S. Recent findings on subjective well-being. *Indian J Clin Psychol* 1997; 24:25-41.
3. Garcia D, Rosenberg P, Erlandsson A, Siddiqui A. On lions and adolescents: Affective temperaments and the influence of negative stimuli on memory. *J Happiness Stud* 2010; 11:477-495.
4. Mausbach BT, Roepke SK, Depp CA, Patterson TL, Grant I. Specificity of cognitive and behavioral variables to Positive and Negative Affect. *Behav Res Ther* 2009; 47:608-615.
5. Cheng ST. Endowment and contrast: The role of positive and negative emotions on well-being appraisal. *Pers Individ Dif* 2004; 37:905-915.
6. Garcia D, Siddiqui A. Adolescents' psychological well-being and memory for life events: influences on life satisfaction with respect to temperamental dispositions. *J Happiness Stud* 2009; 10:407-419.
7. Mackinnon A, Jorm AF, Christensen H, Korten AE, Jacomb PA, Rodgers BA. Short form of the Positive and Negative Affect Schedule: Evaluation of factorial validity and invariance across demographic variables in a community sample. *Pers Individ Dif* 1999; 16:405-416.
8. Thomsen DK, Mehlsen MY, Viidik A, Sommerlund B, Zachariae R. Age and gender differences in negative affect-is there a role for emotion regulation? *Pers Individ Dif* 2005; 38:1935-1946.
9. Ready RE, Vaidya JG, Watson D, Latzman RD, Koffel EA, Clar LA. Age-group differences in facets of positive and negative affect. *Aging Ment Health* 2011; 15:784-795.
10. Ben-Zur H. Happy adolescents: The link between subjective well-being, internal resources and parental factors. *J Youth Adolesc* 2003; 32:67-79.
11. Crawford JR, Henry JD. The Positive and Negative Affect Schedule (PANAS): Construct validity, measurement properties and normative data in a large non-clinical sample. *Br J Clin Psychol* 2004; 43:245-265.
12. Caprara GV, Steca P, Gerbino M, Paciello M, Vecchio GM. Looking for adolescents' well-being: self-efficacy beliefs as determinants of positive thinking and happiness. *Epidemiol Psychiatr Soc* 2006; 15:30-43.
13. McRae K, Ochsner KN, Mauss IB, Gabrieli JJD, Gross JJ. Gender differences in emotion regulation: an fMRI study of cognitive reappraisal. *Group Process Intergroup Relat* 2008; 11:143-162.
14. McCabe MP, Ricciardelli LA. Body image and body change techniques among young adolescent boys. *Eur Eat Disord Rev* 2001; 9: 335-347.
15. Leue A, Lange S. Reliability generalization: An examination of the positive affect and negative affect schedule. *Assessment* 2011; 18:487-501.
16. Steptoe A, Wardle J. Positive affect and biological function in everyday life. *Neurobiol Aging* 2005; 26:1108-1112.
17. Steptoe A, Wardle J, Marmot M. Positive affect and health-related neuroendocrine, cardiovascular, and inflammatory processes. *PNAS* 2005; 102:6508-6512.
18. Cohen S, Pressman, SD. Positive affect and health. *Curr Dir Psychol Sci* 2006; 15:122-125.
19. Doran N, Sanders PE, Bekman NM, Worley MJ, Monreal TK, McGee E, et al. Mediating influences of negative affect and risk perception on the relationship between sensation seeking and adolescent cigarette smoking. *Nicotine Tob Res* 2011; 13:457-465.
20. Veselska Z, Geckova AM, Reijneveld SA, Van Dijk JP. Self-efficacy, affectivity and smoking behavior in adolescence. *Eur Addict Res* 2011; 17:172-177.

21. Reich JW, Zautra AJ, Davis M. Dimensions of Affect Relationships: Models and Their Integrative Implications. *Rev Gen Psychol* 2003; 7:66-83.
22. Bradburn N. *The Structure of Psychological Well-being*. Chicago, Aldine, 1969.
23. Watson D, Clark LA, Tellegen A. Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *J Pers Soc Psychol* 1988; 54:1063-1070.
24. Diener E, Scollon CN, Lucas RE. The evolving concept of subjective well-being: the multifaceted nature of happiness. *Soc Indic Res* 2009; 39:67-100.
25. Diener E, Wirtz D, Biswas-Diener R, Tov W, Kim-Prieto C, Choi D, et al. New well-being measures: short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Soc Indic Res* 2010; 97:143-156.
26. Telef BB. Olumlu ve Olumsuz Yaşantı Ölçeğinin Türkçeye uyarlaması; geçerlik ve güvenilirlik çalışması. 11. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Kitabı (3-5 Ekim 2011, Selçuk), 2011, s.236-237.
27. Diener E, Emmons RA, Larsen RJ, Griffin S. The satisfaction with life scale. *J Pers Assess* 1985; 49:71-75.
28. Köker S. Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991.
29. Yetim U. Life satisfaction: A study based on the organization of personal projects. *Soc Indic Res* 1993; 29:277-289.
30. Scheier MF, Carver CS. Optimism, coping and health: assesment and implications of generalized outcome expectancies. *Health Psychol* 1985; 4:219-247.
31. Aydın G, Tezer E. İyimserlik, sağlık sorunları ve akademik başarı ilişkisi. *Psikoloji Dergisi* 1991; 7:2-9.
32. Cenk CS. *The Relationship between Parenting Style, Gender and Academic Achievement with Optimism among Adolescents*. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
33. Russell D, Peplau LA, Ferguson ML. Developing a measure of loneliness. *J Pers Assess* 1978; 42:290-294.
34. Yaparel R. *Sosyal İlişkilerde Başarı ve Başarısızlık Nedenlerinin Algılanması ile Yalnızlık Arasındaki Bağlantı*. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1984.
35. Demir A. UCLA Yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi* 1989; 7:14-18.
36. Yıldırım İ. Akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2000; 18:167-176.
37. Pancar A. *Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Adana, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
38. Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş. *Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 2010.
39. Silva AJ, Caetano A. Validation of the flourishing scale and scale of positive and negative experience in Portugal. *Soc Indic Res*. DOI 10.1007/s11205-011-9938-y
40. Büyüköztürk Ş. *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Ankara, Pegem Yayıncılık, 2010.
41. Tavşancıl E. *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara, Nobel Yayıncılık, 2005.